

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modelashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODEL I	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TALIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanov Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymurotova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmirmayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ.....	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI.....	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'ozdiyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdurjabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODEL VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIVAVIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI MOLIVAVIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDAGI YIRIK AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA "XALQCHIL IPO"NI O'TKAZISH ISTIQBOLLARI	822
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
Ravshanov Hamraql Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
Bekchanov Davron Masharipovich	
TOG'LI SHAROITLARD AAVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdurkarimova Shoxsanam Murodjon qizi	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi	

JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR

G'iyosov Ilhom Karimovich

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti,
"Iqtisodiyot va ko'chmas mulk" kafedrası dotsenti

Toxirova Risolat Abdushukur qizi

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti,
magistri

Annotatsiya. Maqolada jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlarining iqtisodiy mazmuni va ularning amal qilish xususiyatlari kompleks tahlil qilingan. Shuningdek, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda tashqi savdoni tartibga solishning tarif va notarif usullari, savdo siyosatini amalga oshirishning institutsional mexanizmlari hamda xalqaro savdo tashkilotlari faoliyatining ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot davomida turli davlatlar tajribasi qiyosiy tahlil asosida o'rganilib, tashqi savdo siyosatini samarali tashkil etish bo'yicha ilg'or yondashuvlar umumlashtirilgan.

Kalit so'zlar: tashqi savdo siyosati, savdoni tartibga solish mexanizmlari, tarif va notarif choralar, xalqaro savdo, iqtisodiy integratsiya, eksport-import siyosati, savdo liberallasuvi.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the economic essence and key mechanisms of foreign trade policy regulation in global practice. The study examines tariff and non-tariff measures of trade regulation, institutional frameworks for implementing trade policy, and the role of international trade organizations. Based on a comparative analysis of developed and developing countries, advanced approaches to effective foreign trade policy formation are identified and systematized.

Keywords: foreign trade policy, trade regulation mechanisms, tariff and non-tariff measures, international trade, economic integration, export-import policy, trade liberalization.

Аннотация. В статье проведён комплексный анализ экономической сущности и особенностей механизмов регулирования внешнеторговой политики в мировой практике. Рассмотрены тарифные и нетарифные методы регулирования внешней торговли, институциональные механизмы реализации торговой политики, а также роль международных торговых организаций. На основе сравнительного анализа опыта развитых и развивающихся стран обобщены современные подходы к формированию эффективной внешнеторговой политики.

Ключевые слова: внешнеторговая политика, механизмы регулирования торговли, тарифные и нетарифные меры, международная торговля, экономическая интеграция, экспортно-импортная политика, либерализация торговли.

KIRISH

Bugungi globallasuv sharoitida jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan chuqur tarkibiy o'zgarishlar, xalqaro savdo munosabatlarning murakkablashuvi hamda geoiqtisodiy muhitning dinamik rivojlanishi davlatlardan tashqi savdo siyosatini zamon talablariga mos ravishda takomillashtirib borishni talab etmoqda. Jahon bozorlarida raqobatning kuchayishi, ayrim hollarda himoya choralarining qo'llanilishi hamda global ta'minot zanjirlaridagi uzilishlar sharoitida eksport salohiyatini oshirish milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim strategik omillardan biriga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillaridan buyon tashqi savdo siyosatini rivojlantirish, xalqaro iqtisodiy aloqalarni kengaytirish hamda jahon xo'jaligi tizimiga integratsiyalashuvni chuqurlashtirishga qaratilgan izchil islohotlar amalga oshirib kelinmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda mamlakatda tashqi iqtisodiy faoliyatni liberallashtirish, eksportni qo'llab-quvvatlash va savdo tartib-taomillarini soddalashtirishga qaratilgan normativ-huquqiy baza sezilarli darajada takomillashtirildi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida tashqi savdoni rivojlantirish, eksport hajmini oshirish, yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulotlar eksportini kengaytirish hamda eksport geografiasini diversifikatsiya qilish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan [1]. Mazkur strategiyada eksportchi korxonalarni qo'llab-quvvatlash, bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish va tashqi savdo infratuzilmasini rivojlantirish muhim vazifalar qatorida e'tirof etilgan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmonida ochiq va faol tashqi iqtisodiy siyosat yuritish, mintaqaviy hamda xalqaro iqtisodiy integratsiyani kengaytirish, MDH mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan [2]. Ushbu hujjatda tashqi savdo siyosatini takomillashtirish orqali eksport salohiyatini oshirish mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashning muhim omili sifatida qayd etilgan.

Bundan tashqari, mamlakatda eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qator Prezident farmonlari va hukumat qarorlari qabul qilinib, ular eksportchi subyektlar uchun moliyaviy, bojxona va institutsional rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu normativ-huquqiy asoslar tashqi savdo operatsiyalarining samaradorligini oshirish, ularning shaffofligini ta'minlash hamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga yo'naltirilgan bo'lib, ularni ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy, xususan g'arb mamlakatlari olimlari tomonidan tashqi savdo siyosatini tartibga solish masalalari asosan savdo liberallasuvi, global iqtisodiy integratsiya, institutsional islohotlar hamda xalqaro raqobatbardoshlik nuqtayi nazaridan o'rganilgan. Mazkur tadqiqotlarda tashqi savdo siyosati milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash, xalqaro savdo oqimlarini muvofiqlashtirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishning muhim omillaridan biri sifatida talqin etiladi.

Stephen W. Jones o'z ilmiy izlanishlarida tashqi savdo siyosatining makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri, davlat tomonidan savdoni tartibga solish mexanizmlari hamda uning institutsional asoslarini tahlil qilgan [3]. Uning tadqiqotlarida ochiq savdo siyosati iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirishi va xalqaro savdo aloqalarining kengayishiga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

David R. Kolb tashqi savdo siyosati va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlar misolida, eksportni diversifikatsiya qilish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish orqali izohlagan [4]. Uning fikricha, savdo siyosatini samarali tashkil etish mamlakatlarning global iqtisodiy tizimga integratsiyalashuv darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Rossiyalik olimlar tashqi savdo siyosatini asosan davlat iqtisodiy siyosati, milliy manfaatlar va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash nuqtayi nazaridan o'rganadilar. Ularning ilmiy ishlarida tashqi savdo siyosati strategik boshqaruv vositasi sifatida talqin qilinadi. Jumladan, Kudrov V.M. tashqi savdo siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri, jahon xo'jaligiga integratsiyalashuv jarayonlari hamda eksport-import operatsiyalarining makroiqtisodiy natijalarini chuqur tahlil qilgan [5]. U tashqi savdo siyosatini milliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash omili sifatida baholaydi.

Ivanov S.P. esa tashqi savdo siyosati va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini iqtisodiy-statistik modellar asosida tahlil qilib, savdo siyosatidagi o'zgarishlarning uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini aniqlagan [6]. Uning tadqiqotlari tashqi savdo siyosatini muvozanatli va izchil olib borish milliy iqtisodiyot barqarorligini mustahkamlashini ko'rsatadi.

O'zbekiston olimlari tomonidan tashqi savdo siyosati va tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish masalalari milliy iqtisodiyotning tarkibiy xususiyatlari, davlat islohotlari va strategik rivojlanish dasturlari bilan uzviy bog'liq holda o'rganilgan. Xususan, Sh. Shavkatov, A. Tashpulatov, G. Iskandarova, N. Mahmudova, O. Saidov va K. Abdullayev o'z ilmiy ishlarida O'zbekiston tashqi savdo siyosatining shakllanish bosqichlari, xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari hamda tashqi savdo faoliyatini tartibga solish mexanizmlarini tahlil qilganlar [7].

Karimov A. tashqi savdo faoliyatining iqtisodiy o'sishga ta'sirini iqtisodiy siyosat va tarkibiy o'zgarishlar bilan bog'liq holda o'rganib, eksportni rag'batlantirish va importni maqbullashtirish orqali tashqi savdo samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqqan [8].

Rustamov M. va Islomov F. esa tashqi savdo siyosatining iqtisodiy rivojlanishga ta'sir etuvchi omillarini tahlil qilib, eksport-import operatsiyalarini takomillashtirish hamda tashqi savdo mexanizmlarini modernizatsiya qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar berganlar [9].

So'nggi yillarda Ilyosov A.A. tomonidan sanoat mahsulotlari eksportini rivojlantirish, eksport klasterlarini shakllantirish hamda eksportni qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishga bag'ishlangan tadqiqotlar olib borilgan [10]. Shuningdek, Kurpayanidi K.I. va Abdullayev A.M. tashqi iqtisodiy faoliyatning innovatsion rivojlanishdagi o'rnini asoslab berib, tashqi savdo siyosatini modernizatsiya qilishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritganlar [11].

Shu bilan birga, tahlillar shuni ko'rsatadiki, mavjud ilmiy adabiyotlarda tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlarining zamonaviy global sharoitdagi kompleks bahosi, xususan, tarif va notarif choralar samaradorligini qiyosiy tahlil qilish masalalari yetarli darajada yoritilmagan. Mazkur holat ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi va tashqi savdo siyosatini samarali tashkil etishning nazariy hamda amaliy jihatlarini chuqurroq o'rganishni taqozo etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot metodologiyasi jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlarining iqtisodiy mazmuni hamda ularning milliy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sirini kompleks tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, u xalqaro savdo nazariyasi, institutsional iqtisodiyot va tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish konsepsiyalariga asoslanadi.

Tadqiqot jarayonida tashqi savdoni tartibga solishning tarif va notarif usullari, savdo siyosatini amalga oshirishning institutsional mexanizmlari hamda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi qiyosiy tahlil asosida o'rganildi. Shuningdek, turli mamlakatlarda qo'llanilayotgan savdo siyosati instrumentlarining iqtisodiy samaradorligi va ularning eksport-import operatsiyalariga ta'siri tizimli yondashuv asosida baholandi.

Tadqiqotda ilmiy bilishning quyidagi usullaridan keng foydalanildi:

- tahlil va sintez usuli orqali tashqi savdo siyosatining asosiy elementlari va ularning o'zaro bog'liqligi aniqlashtirildi;

- qiyosiy tahlil usuli yordamida turli mamlakatlar savdo siyosati tajribasi solishtirildi;

- umumlashtirish usuli orqali ilg'or yondashuvlar tizimlashtirildi;

- statistik tahlil usuli orqali xalqaro savdo ko'rsatkichlari va ularning dinamikasi baholandi.

Ma'lumotlar bazasi sifatida xalqaro tashkilotlar (Jahon banki, Jahon savdo tashkiloti, Xalqaro valyuta jamg'armasi), milliy statistika organlari ma'lumotlari, ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda ochiq statistik ma'lumotlar bazalaridan foydalanildi.

Mazkur metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchligini ta'minlab, tashqi savdo siyosatini samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

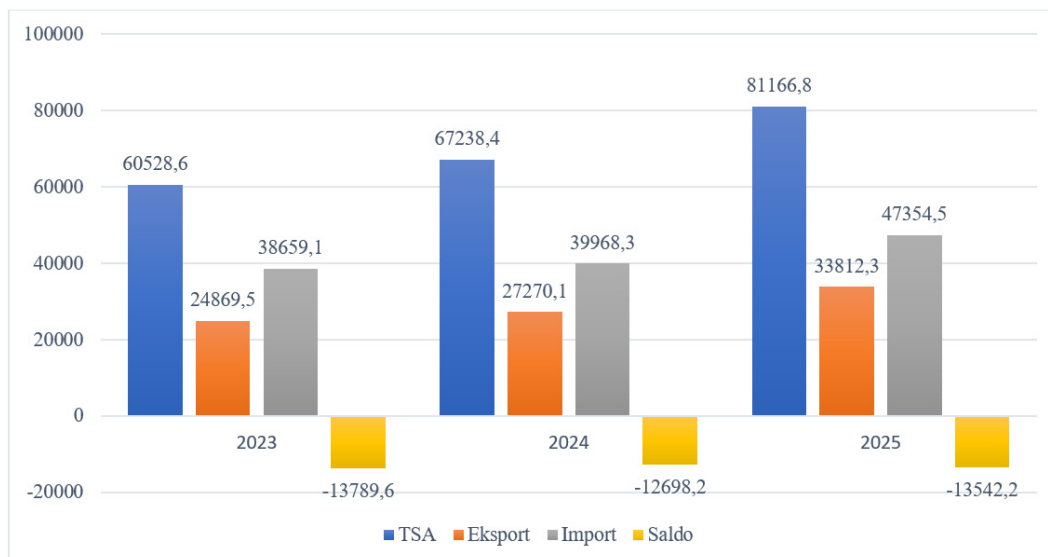
TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlari davlatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, milliy manfaatlari va xalqaro iqtisodiy integratsiya darajasiga mos ravishda shakllanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda tashqi savdo siyosati asosan savdo liberallasuvi, bozor mexanizmlarini qo'llab-quvvatlash hamda xalqaro savdo tashkilotlari bilan samarali hamkorlikni rivojlantirish orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, ushbu davlatlar raqobatbardoshlikni oshirish maqsadida innovatsion mahsulotlar eksportini rag'batlantirishga alohida e'tibor qaratadilar.

Tashqi savdoni tartibga solishning muhim instrumentlaridan biri tarif siyosati hisoblanadi. Ko'plab mamlakatlarda bojxona tariflari orqali milliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, ichki bozorni muvozanatlash va savdo balansini barqarorlashtirishga erishiladi. Biroq global savdo tizimining rivojlanishi va xalqaro tashkilotlar talablarining kuchayishi natijasida tarif to'siqlari bosqichma-bosqich qisqartirilmoqda. Natijada, tashqi savdoni tartibga solishda notarif usullar – kvotalar, texnik reglamentlar, sanitariya va fitosanitariya talablari, litsenziyalash hamda sertifikatlash tizimlari keng qo'llanilmoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda esa tashqi savdo siyosati ko'proq milliy ishlab chiqarishni rivojlantirish, import o'rnini bosish va eksportni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan. Bu mamlakatlarda tarif va notarif choralar birgalikda qo'llanilib, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash hamda mahalliy sanoatni himoya qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo aloqalari jadal rivojlanib, mamlakatning asosiy savdo hamkorlari bilan savdo aylanmasi sezilarli darajada kengaymoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023–2025-yillarda O'zbekistonning tashqi savdo aylanmasi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etgan [12] (1-rasm).

1-rasm. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo ko'rsatkichlari dinamikasi (2023–2025-yillar, mln AQSH dollari)¹

1-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2023–2025-yillarda O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etgan. Xususan, tashqi savdo aylanmasi 2023-yilda 60 528,6 mln AQSH dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 67 238,4 mln dollarga, 2025-yilda esa 81 166,8 mln dollarga yetgan. Bu esa mamlakatning xalqaro savdo aloqalari kengayib borayotganini ko'rsatadi.

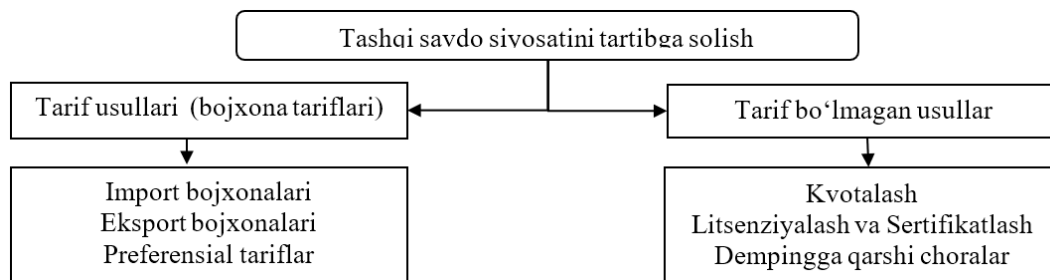
Eksport hajmi ham ijobiy o'sish dinamikasiga ega bo'lib, 2023-yildagi 24 869,5 mln dollardan 2024-yilda 27 270,1 mln dollarga va 2025-yilda 33 812,3 mln dollarga oshgan. Bu holat mamlakat eksport salohiyati kengayib borayotganini hamda milliy mahsulotlarning tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligi ortib borayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, import hajmi ham sezilarli darajada o'sib borgan. 2023-yilda import 38 659,1 mln dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 39 968,3 mln dollarga, 2025-yilda esa 47 354,5 mln dollarga yetgan. Import hajmining yuqori bo'lishi mamlakat iqtisodiyotida ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, sanoatni rivojlantirish hamda yangi texnologiyalarni joriy etish bilan bog'liq.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ko'rib chiqilayotgan davrda tashqi savdo balansida manfiy saldo saqlanib qolgan. 2023-yilda manfiy saldo 13 789,6 mln dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 12 698,2 mln dollargacha kamaygan, biroq 2025-yilda yana 13 542,2 mln dollarga yetgan. Bu esa import hajmining eksportga nisbatan yuqoriligini ko'rsatadi hamda tashqi savdo siyosatini takomillashtirish, eksportni diversifikatsiya qilish va yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini oshirish zarurligini anglatadi.

Jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish davlat iqtisodiy siyosatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu siyosat mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash hamda milliy iqtisodiyotning xalqaro bozorlarga integratsiyalashuvini muvozanatlashga xizmat qiladi. Shu sababli turli davlatlar tashqi savdoni tartibga solishda iqtisodiy, huquqiy va institutsional mexanizmlardan foydalanadilar.

Xalqaro amaliyotda tashqi savdo siyosatini tartibga solish asosan tarif va notarif mexanizmlar orqali amalga oshiriladi^[13] (2-rasm).

2-rasm. Jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlari²

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

Tarif usullari (bojxona-tarif tartibga solish). Tarif mexanizmlari import qilinayotgan tovarlar narxiga bevosita ta'sir ko'rsatish orqali ichki bozorni tartibga solishga xizmat qiladi. Bunda import bojxonalari mahalliy ishlab chiqaruvchilarni arzon import mahsulotlaridan himoya qilishga qaratilgan bo'lsa, eksport bojxonalari ayrim strategik xomashyo resurslarini mamlakat ichida qayta ishlashni rag'batlantirish uchun qo'llaniladi. Shuningdek, ayrim davlatlar bilan tuzilgan savdo kelishuvlari doirasida preferensial boj stavkalari qo'llanilishi ham tashqi savdoni tartibga solishning muhim vositalaridan hisoblanadi.

Tarif bo'lmagan usullar. Hozirgi davrda Jahon savdo tashkiloti qoidalariga muvofiq tarif stavkalarining bosqichma-bosqich pasayib borishi natijasida davlatlar tashqi savdoni tartibga solishda ko'proq notarif usullardan foydalanmoqda. Jumladan, import kvotalari va litsenziyalash tizimi orqali ayrim tovarlarning import hajmi cheklanadi. Shuningdek, mahsulotlarning sifatini ta'minlash maqsadida texnik standartlar, sanitariya va fitosanitariya talablari joriy etiladi. Bundan tashqari, dempingga qarshi choralar ham ichki bozorni himoya qilishda muhim ahamiyatga ega.

Rivojlangan davlatlar tashqi savdo siyosatini tartibga solishda turli iqtisodiy modellardan foydalanadi[14] (1-jadval).

1-jadval. Tashqi savdo siyosatini tartibga solish bo'yicha jahon tajribasi³

Davlat / model	Asosiy yo'nalishi	Qo'llaniladigan mexanizm
Janubiy Koreya	Eksportga yo'naltirilgan iqtisodiyot	Eksport qiluvchi korxonalarga soliq imtiyozlari va imtiyozli kreditlar
Yevropa Ittifoqi	Yagona standartlashtirish	Texnik reglamentlar, ekologik talablar va sifat sertifikatlari
Xitoy	Erkin iqtisodiy zonalar	Soliq va bojxona imtiyozlari orqali investitsiya jalb etish
Singapur	Erkin savdo siyosati	Bojsiz savdo rejimi va raqamli bojxona tizimi

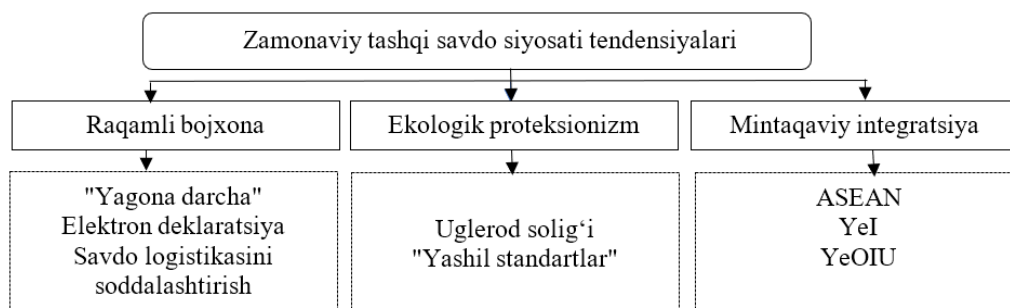
Janubiy Koreyada eksportga yo'naltirilgan iqtisodiy model asosida eksport qiluvchi korxonalar uchun soliq imtiyozlari va imtiyozli kreditlar tizimi joriy etilgan. Bu esa milliy mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Yevropa Ittifoqida esa yagona savdo siyosati doirasida mahsulotlar sifatini nazorat qiluvchi qat'iy standartlar tizimi amal qiladi. Xususan, ekologik talablar va texnik reglamentlar orqali ichki bozor tartibga solinadi.

Xitoyda erkin iqtisodiy zonalar tashkil etish orqali tashqi savdoni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu hududlarda bojxona va soliq imtiyozlari berilishi investitsiyalarni jalb qilish va eksport hajmini oshirishga xizmat qilmoqda.

Singapur tajribasida esa erkin savdo tamoyillari ustuvor ahamiyat kasb etadi. Bu mamlakatda bojsiz savdo rejimi hamda raqamli bojxona xizmatlari joriy etilgan bo'lib, savdo jarayonlari maksimal darajada soddalashtirilgan.

Bugungi kunda jahon savdo tizimida tashqi savdoni tartibga solishning yangi yondashuvlari shakllanmoqda. Xususan, "raqamli bojxona" yoki "paperless trade" tizimlari hujjat aylanishini elektron shaklga o'tkazish orqali savdo operatsiyalarini tezlashtirmoqda. Shuningdek, ekologik standartlar va uglerod solig'i kabi mexanizmlar orqali proteksionizmning yangi shakllari paydo bo'lmoqda[15] (3-rasm).

3-rasm. Jahon savdosida tashqi savdo siyosatini tartibga solishning zamonaviy tendensiyalari⁴

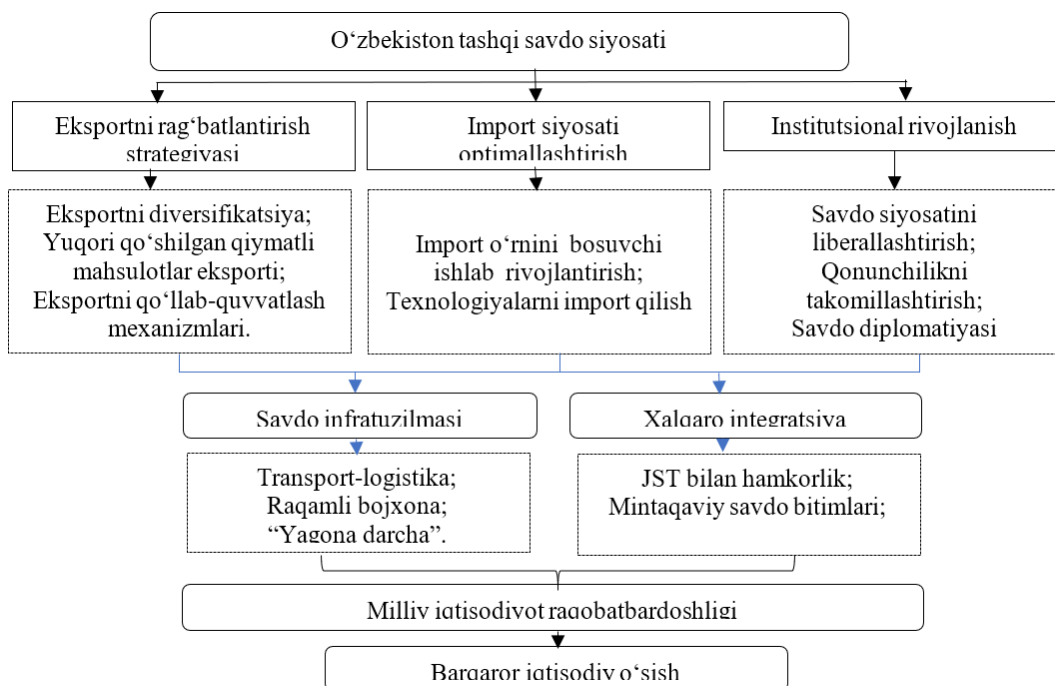
3 Muallif ishlanmasi

4 Muallif ishlanmasi

Bundan tashqari, mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlari ham tashqi savdo siyosatini tartibga solishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. ASEAN, Yevropa Ittifoqi va boshqa mintaqaviy ittifoqlar doirasida imtiyozli savdo rejimlari joriy etilishi xalqaro savdo aloqalarining rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, samarali tashqi savdo siyosati bozorni to'liq yopish yoki to'liq liberallashtirishdan iborat emas. Aksincha, eksportni rag'batlantirish, mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash hamda xalqaro savdo tizimi bilan integratsiyani muvozanatli tarzda uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqorida keltirilgan jahon tajribasi hamda tashqi savdo siyosatini tartibga solishning asosiy mexanizmlari tahlili shuni ko'rsatadiki, milliy iqtisodiyot sharoitida ushbu yondashuvlarni tizimli ravishda qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston tashqi savdo siyosatini yanada rivojlantirish, eksport salohiyatini oshirish hamda xalqaro savdo tizimiga integratsiyani kuchaytirish maqsadida kompleks strategik yondashuvni shakllantirish zarur (4-rasm).

4-rasm. O'zbekiston tashqi savdo siyosatini rivojlantirishning kompleks strategik modeli⁵

Mazkur model O'zbekiston tashqi savdo siyosatini rivojlantirishning ustuvor strategik yo'nalishlarini kompleks tarzda aks ettiradi. Modelga ko'ra, tashqi savdo siyosatini takomillashtirish eksportni rivojlantirish, import siyosatini optimallashtirish hamda institutsional islohotlarni amalga oshirish orqali ta'minlanadi. Shu bilan birga, transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish, raqamli bojxona xizmatlarini joriy etish hamda xalqaro iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish tashqi savdo samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada milliy iqtisodiyotning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligi oshib, barqaror iqtisodiy o'sish uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, jahon amaliyotida tashqi savdo siyosatini tartibga solish mexanizmlari mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, milliy manfaatlari hamda xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlariga mos ravishda shakllanadi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi tashqi savdoni tartibga solishda tarif va notarif mexanizmlarning optimal uyg'unligini ta'minlash, eksportni rag'batlantirish hamda institutsional tizimni takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, tashqi savdo siyosatini samarali tashkil etish milliy iqtisodiyotning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, jahon tajribasi tashqi savdo siyosatida to'liq liberallashtirish yoki qat'iy himoya choralarini alohida qo'llashdan ko'ra, ushbu yondashuvlar o'rtasida muvozanatni ta'minlash yanada samarali natija berishini ko'rsatadi.

Olib borilgan tadqiqotlar asosida quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi:

- tashqi savdo siyosatini tartibga solishda xalqaro tajribada sinovdan o'tgan samarali tarif va notarif mexanizmlarni milliy iqtisodiyot xususiyatlariga moslashtirib joriy etish;
- eksportni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan institutsional mexanizmlarni yanada rivojlantirish, eksport qiluvchi korxonalar uchun moliyaviy va tashkiliy rag'batlantirish tizimini kengaytirish;
- yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish orqali eksport tarkibini diversifikatsiya qilish va yangi bozor segmentlarini o'zlashtirish;
- transport-logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda raqamli bojxona va savdo tizimlarini keng joriy etish orqali tashqi savdo operatsiyalarini soddalashtirish va tezlashtirish;
- xalqaro iqtisodiy tashkilotlar va mintaqaviy savdo integratsiya tuzilmalari bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali O'zbekistonning jahon savdo tizimidagi ishtirokini kengaytirish.

Tashqi savdo siyosatini kompleks va muvozanatli asosda tashkil etish eksport hajmini oshirish, milliy ishlab chiqarishni rivojlantirish hamda mamlakat iqtisodiyotining global savdo tizimidagi raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoni. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
2. Jones S.W. International Trade and Economic Growth. – New York: Routledge, 2017. – 298 p.
3. Kolb D.R. Globalization and Export Diversification. – London: Palgrave Macmillan, 2016. – 265 p.
4. Kudrov V.M. Rossiya v sisteme mirovoy ekonomiki. – Moskva: Ekonomist, 2017. – 384 s.
5. Ivanov S.P. Vneshnyaya trgovlya i ekonomicheskiy rost. – Moskva: Nauka, 2018. – 296 s.
6. Shavkatov Sh. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo siyosatini rivojlantirish tendensiyalari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. – 156 b.
7. Tashpulatov A. Eksport faoliyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 142 b.
8. Iskandarova G. Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Innovatsiya, 2018. – 168 b.
9. Mahmudova N. Milliy iqtisodiyotda tashqi savdo siyosatini takomillashtirish masalalari. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2021. – 134 b.
10. Saidov O. Iqtisodiy integratsiya va tashqi savdo aloqalari. – Toshkent: Universitet, 2017. – 149 b.
11. Abdullayev K. Tashqi savdo siyosatini modernizatsiya qilish yo'llari. – Toshkent: Fan, 2020. – 128 b.
12. Karimov A. Tashqi savdo faoliyatining iqtisodiy o'sishga ta'siri. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018. – 120 b.
13. Rustamov M., Islomov F. Eksport-import operatsiyalarini takomillashtirish masalalari. – Toshkent: Iqtisodiyot va ta'lim, 2019. – 112 b.
14. Ilyosov A.A. Sanoat mahsulotlari eksportining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. – 176 b.
15. Kurpayanidi K.I., Abdullayev A.M. Innovatsion tashqi iqtisodiy faoliyat va eksport salohiyati. – Toshkent: Innovatsiya, 2018. – 158 b.
16. Karimov I. Qurilish korxonalarida investitsiyalarni boshqarishning xorijiy tajribalari va ularni mamlakatimizda qo'llash yo'llari // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. – 2025. – T. 3, №4.
17. Yusupdjanova N., Karimov I. Investment projects in the field of construction materials production // Theoretical & Applied Science. – 2020. – №3. – P. 18–21.
18. Karimova I. Qurilish sohasida investitsion faoliyatni shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari // Muhandislik va iqtisodiyot. – 2025. – T. 3, №4.
19. Karimovich G.I., Ortikbayevich K.I. The role and importance of the TIME factor in determining the effectiveness of investment management in construction enterprises // American Journal of Business Management, Economics, and Banking. – 2023. – Vol. 19. – P. 93–99.
20. Karimov I.O. Attracting investment projects to the construction industry and improving their efficiency // Ekonomika: analizy i prognozy. – 2021. – №2. – P. 127–134.
21. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti: <https://stat.uz>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100